

91. Tiistaina 19 p. syyskuuta 1944

kl. 7.

Päiväjärjestys.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään:

Valtioneuvoston tiedonanto välirauhan neuvotteluista 105

Siv.

Puhetta johtaa puhemies H a k k i l a.

Nimenuhdon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuiivat edelliseen täysistuntoon, sekä lisäksi edustajat Hurtta, Jern, Ketonen, Mangs, Penanen, Pohjannoro, Söderhjelm, Wenman ja Wickman.

Valtioneuvoston tiedonanto välirauhan neuvotteluista.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään valtioneuvoston tiedonanto. Sittenkun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaan keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettamisestä taikka perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjär-

jestyksen 52 §:n 2 momentissa esitetty ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä, ennenkuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Salmiala: Herra puhemies! — Kohtalomme hetki on lyönyt. Eduskunta on nyt historiansa raskaimman tehtävän edessä. Sen on päätettävä rauhanehtojen hyväksymisestä, joiden se tietää olevan mitä tuhoisimpia kansamme itsenäisyydelle ja vapaudelle. Esillä olevat rauhan ehdot merkitsevät todellisuudessa ehdotonta antautumista, joskin peitettyssä muodossa. Neuvostoliitolle luovutettavat tukikohtat ja niitä varten annettava vapaa ja kontrolloimaton rauta-, maa-, vesi- ja ilmäteiden käyttö aikaansaavat asiallisesti maamme miehityksen. Sen jälkeen, kun armeijamme on asetettu ehtojen mukaisesti rauhan kannalle, on maamme täydellisesti puolustuskyvytön. Rauhan ehdoissa on niinkään niin sanottuja sotarikollisia koskeva kohta, joka voi antaa mahdollisuuden mitä suurimpaan mielivaltaan ja tuhota vuosituhantisen henkilöllisen vapauden ja koskemattomuuden periaatteen. Isänmaastamme revitään jälleen väkivaltaisesti suuria kappaleita. Vahingonkorvauksen kautta, joka ylittää kantokymme, on taloudellinen asemamme pitkiksi ajoiksi painettu niin alas, että sodan haavojen parantaminen tulee ylivoimaisen raskaaksi.

Eduskunta ja kansamme on nyt pakko-tilassa. Se on kuitenkin välitön ja väistämätön seuraus eduskunnan tämän kuun 2 päivänä tekemästä päätöksestä, jolloin

se keskeytti puolustustaistelumme. Isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä vastusti silloin tälle tielle lähtemistä katsoen, että se veisi ehdottomaan tuhoon. Sen mielestä olisi taistelun jatkaminen ainakin tarjonnut joitakin mahdollisuuksia pelastumiselle. Taistelun tie olisi joka tapauksessa ollut vapaan kansan kunnian tie. Se tie olisi luonut ainakin henkisen pohjan kansamme uudelle ylösnousemukselle. Isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä ei omantuntonsa mukaan nytkään voi myötävaikuttaa esillä olevien rauhanehtojen hyväksymiseen. Ryhmä ei voi kansamme silmien ja historian tuomion edessä hyväksyä ehtoja, jotka sen mielestä merkitsevät tuhoa ja kuolemaa. Olevissa oloissa se ei kuitenkaan katso tarpeelliseksi tehdä ehdotusta perustelluksi siirtymiseksi päiväjärjestykseen.

Jumala kansaamme ja isänmaatamme varjelkoon.

Ed. K u k k o n e n : Herra puhemies! Elämme maailmanhistorian myrskyisintä aikaa. Sen kuohuihin on meidänkin pieni kansamme tahtomattaan joutunut. Hallituksen tiedonannosta ilmenee, että kamppailumme kovaa kohtaloa vastaan johtaa meidät nyt pakkorauhaan, jonka seuraukset näyttävät peloittavan pahaenteisiltä. Me emme kykene tapahtumain kulkua muuttamaan. Väli rauha on hyväksyttävä. Saanen kuitenkin tilanteen johdosta lausua pari sanaa.

Vain väkevemmän vaatimuksesta kansakunta luopuu maa-alueistaan, joita se ikimuistoisista ajoista saakka on asuttanut ominaan. Yhtiä kiistattomana tilanteiden vaihtuessaakin pysyy sen oikeus tuntea omikseen ne kansalaisvapaudet, joita se vuosisatoja on nauttinut ja jotka eivät koskaan ole vaarantaneet ainoankaan naapurin turvallisuutta. Meidän suomalaisten onnettomuutemme aihe on, että olemme puolustaneet näitä kansakunnan luovuttamattomia arvoja. Niiden suojaamiseksi olemme suostuneet kaikkiin myönnytyksiin, joihin itsenäisyyttä ja muita vitaa-lisia etuja uhraamatta on voitu taipua. Meidän kansamme on aina pitänyt sovitelun tietä sotaa parempana, mutta kova kohtalo on säätänyt toisin. Raskasta sotaa seuraa nyt raskas rauha. Mutta meidän tiemme on sittenkin elämän tie, koska

totaalisen sodan pahat hengetkään eivät voi hävittää oikeuden ja vapauden ikuisia voimia. Senvuoksi senkin välirauhan, jota nyt edeltää kalliiden uhrien verellä viitotettu tie, täytyy päättyä kansakunnan pelastumiseen. Suomen kansan rintaa on usein ennenkin revitty sodissa, siihen on isketty haavoja, joita on väitetty kuolettaviksi, mutta kaikesta huolimatta se on elänyt, koska se on toivonut. Historian suuri johdattaja, Jumala, on suojelemaan synnyinmaata ennen ja on suojaava nytkin. Oppikaamme jälleen tämä pyhä toivo, joka pelastaa isänmaan. Kunnioitakaamme menneisyyttä, mutta ajatellaamme tulevaisuutta, tulevaisuuteen meidän täytyy luottaa ja sen hyväksi yksimielisinä tehdä työtä. Tällaisin tunnuksin jatkakoon Suomen kansa taivallusta uusia kovia kohtaloitaan kohden.

Maalaisliiton eduskuntaryhmä kannattaa puhemiehen esittämää yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen.

Ed. I k o l a : Minä pyydän vain omalta kohdaltani ilmoittaa, että en voi hyväksyä hallituksen suosittelemia välirauhanehtoja.

Ed. V i r k k u n e n : Se päätös, joka eduskunnan nykyisessä pakkotilanteessa taivottavasti yksimielisesti on tehtävä, enakoitiin jo eduskunnan syyskuun 2 päivänä tekemällä päätöksellä. Itse asiassa eduskunta viimeksimainitulla päätöksellään luovutti käsistään asian ratkaisun kokonaan vihollisen ultimatumien saneltavaksi. Tämä meillä nyt on edessämme. Mutta minä en halua sanoa, että ne, jotka mainitussa eduskunnan istunnossa muodostivat vähemmistön, olisivat voineet, jos heidän ehdotuksensa olisi tullut eduskunnan päätökseksi, johtaa raskaan asian parempaan tulokseen. Mistään jälkiviisaudesta ei nyt saa olla kysymys. Meidän täytyy yksimielisesti ja keskinäisessä solidaarisuudessa kantaa taakka.

Senjälkeen, mitä viimeisinä päivinä ja hetkinä on tapahtunut, ei voida sanoa muuta kuin että esitetyt välirauhan ehdot ovat kaikkien mielestä mahdollisia, mutta niihin on pakkotilanteen edessä alituttava. Me emme nyt voi tehdä muuta kuin kaikissa vaiheissa säilyttää yksimielisyytemme ja samassa rikkomattomassa rintamassa kulkea eteenpäin sitä raskasta

tietä, joka meille nyt on viitoitettu, jota me emme voi muuttaa. Meidän tehtävämme on olla yksimielisiä ja turvata elävän Jumalan apuun. Hänen ajatuksensa Suomen kansasta ja kansamme tulevaisuudesta eivät ole kuoleman ajatuksia, vaan elämän, vaikka Hänen tiensä ovat käsittämättömiä ja Hänen tuomionsa tutkimattomia. Jumala on varmaan siunaava isänmaata ja kansaa. Minä uskon nytkin, niissä järkyttävissä kohtaloissa, joita me menemme kantamaan, Jumalan ihmeeseen Suomen kansan pelastamiseksi.

Ed. Heiniö: Herra puhemies! Hallituksen ilmoitus eduskunnalle rauhanneuvottelujen kulusta oli vakava ja murheelinen. Se osoitti selkeästi sen surkuteltavan aseman, johon nykyinen suursota on painanut pienet kansat, jotka ovat luottaneet siihen, että heillä on kaikki moraaliset oikeudet elää omaa itsenäistä valtiollista elämää, omien rajojensa sisällä, koskemattomina ja häiritsemättöminä, työskennellen kansalaistensa hyvinvoinnin edistämiseksi, oman ja ihmiskunnan kulttuurin kohottamiseksi. Nämä oikeudet voidaan kuitenkin uhkavaatimuksin ja aseina tehdä mitättömiksi, röyhkeästi polkea maahan ja tallata kuin kylmän syksyn hallan panema korsi. Hätäntynyt, pelokas kansa kysyy, eivätkö totuus ja oikeus enää vallitse maailmassa. Me emme näe lohdutuksenamme olevan muuta kuin vakaumuksemme, että nämä korkeat lait ovat varmasti edelleen voimassa, niitä ei voida ikuisesti loukata, hetkellisesti voi yli- ja väkivalta rikkoa niitä vastaan.

Suomen kansa on vuosisatojen kuluessa saanut kestää kovia aikoja. Se on uudelleen ja uudelleen noussut alhosta ja on varmasti sen tekevä edelleenkin. Se oikoon vakaa uskomme, siihen on meidän luotettava.

Meille on näinä viikkoina jatkuvasti toistettu ilmoitusta hallanvaarasta. Nyt on meitä kohdannut myöskin valtiollinen halla, joka kylmänä ja hyisenä on kohdannut kansakuntaamme. Mutta niinkuin maamies hallankin satuttua rohkeana ajattelee tulevaisuutta, niin on myöskin Suomen kansan tehtävänä. Sen nuoriso on seissyt pystypäin rohkeana rajallamme ylivaltaa vastaan. Seisokoon myöskin sen

kansa kokonaisuudessaan lujasti luottaen, että tämä maa ei sortua saa.

Ryhmämme puolesta ilmoitan, että kansatamme yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Österholm: Svenska riksdagsgruppen finner avgörandet utomordentligt tungt. I det tvångsläge, som uppkommit, röstar gruppen dock för enkel övergång till dagordningen.

Ed. Niukkanen: Hallituksiemme viime vuosien politiikka ja siinä tehdyt monet kohtalokkaat virheet ovat johtaneet meidät lopulta tähän tilanteeseen. Ainakaan allekirjoittaneen, samoin kuin yleensä kansamme sen osan mielipidettä, jota lähinnä täällä edustan, eivät hallituksemme ole politiikkaansa hoitaessaan kysyneet. Jo täälläkin annetuista lausunnoista käy selville, että myös melkein koko eduskunta, ehkä sen muutamia harvoja yksilöitä lukuunottamatta, on näissä maamme kohtaloa ratkaisevasti koskevilla asioissa täysin yllätetty. Kun lisäksi kaikki toimenpiteet on jo johdettu sellaiseen asteeseen, että asian asiallisesta käsittelestä ei sen tässä asteessa voi olla enää puhettakaan, ei myöskään hyödytä tehdä asiassa enää mitään ehdotuksia.

Ed. Tanner: Eduskunta voi hyväksyä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymismuodon joko vaitiollen taikka perustellen. Mielestäni olisi tässä tilaisuudessa ollut arvokkaampaa hyväksyä se vaitiollen. Kun muiden eduskuntaryhmien taholta kuitenkin on katsottu tarpeelliseksi täällä esittää mielipiteitä ja perusteluita, lienee paikallaan, että myöskin täältä vasemmiston penkeiltä ilmoitetaan, ettei ryhmä pidä tarjottuja välirauhan ehtoja oikeaan osuneina, vaan päinvastoin niiden sekä sotilaallisesti että poliittisesti olevan erinomaisen suurena vaarana maallemme. Nykyisessä tilanteessa ei kuitenkaan ole muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä ne, ja näin ollen myöskin sosialidemokraattien eduskuntaryhmä hyväksyy puhemiehen ehdottaman päiväjärjestykseen siirtymismuodon.

Ed. Hurttu: Minä pyydän vain lyhyesti ilmoittaa yhtyvänä ed. Niukkanen lausuntoon.

Ed. Kulo vaara: Minun mielestäni meidän kansamme säilyminen riippuu kokonaan siitä, kuinka Suomen kansalaiset osaavat kohdella toisiinsa. 1918 sattui Suomen kansalle ikävä onnettomuus; sosialidemokraatteja taikka oikeastaan työväkeä sen jälkeen kutsuttiin isänmaan pettureiksi, ja oikeastaan tämä on synyn siihen suuresti, että me nyt olemme tässä tilanteessa. 1939 syksyllä sosialidemokraatit olisivat voineet paljon voimakkaammin pitää kiinni rauhasta, jos ei meillä olisi ollut tätä syytöstä selässämme. Mutta he eivät voineet sitä tehdä sen tähden, että jos he olisivat esittäneet myöntymistä, niin heitä olisi yhä uudestaan voimakkaammin kutsuttu isänmaan pettureiksi, ja heidän oli pakko pitää suunsa kiinni. Ja näin jouduttiin siihen, missä nyt ollaan. Minun mielestäni nyt pitäisi oppia kohtelemaan kansalaisia sillä tavalla, että sisästä päin ei nouse vaaraa meidän kansamme elämälle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: „Saatuaan tiedonannon eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.”

Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, totean, että eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 7,29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.